

Risale-i Nurda ağaç

Said Nursî Hazretleri ağaçla olan dostluğunu her daim göstermiştir.

Barla, Çamdağı'nda katran ağacı üzerindeki kulübecikte kalması, Barla'da evinin önündeki çınar ağacının üstündeki kulübecikte ibadet ve tefekkür etmesi, Kastamonu Karadağ'daki ağaç vs. Ayrıca Risale-i Nurlar'ı mütalâa edenler de ağaç örneklerini çokça görürler. Böylece Risale-i Nur'u okuyanlarda ağaçlara karşı bir dostluk husûle gelir. Bu vesileyle ağaç konusunun Risale-i Nur'da nasıl yer aldığı hususunda bazı misaller vermek istiyoruz.

Asa-yı Musa'da ağaç, bir kasideye benzetiliyor: "Bu kâinat kitab-ı kebîri ki, birtek sayfası olan zemin yüzünde ve birtek forması olan baharda, üçyüz bin ayrı ayrı kitaplar hükmündeki üç yüz bin nebatî ve hayvanî taifeleri beraber, birbiri içinde, yanlışsız, hatasız, karıştırmayarak, şaşırmayarak, mükemmel, muntazam ve bazan ağaç gibi bir kelimedede bir kasideyi ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam bir fihristesini yazan bir kalem işlediğini..." 1

Rahmet ve şefkatin ağaçları meyvelerle nasıl doldurduğu şu şekilde anlatılmış: "Meselâ, o rahmet, her baharda umum ağaçları ve meyveli nebatları Cennet hûrileri gibi giydirip, süslendirip, ellerine her çeşit meyveleri verip bizlere uzatıp 'Haydi alınız, yiyiniz' dediği gibi" 2

Haşri cismanının nûmunelerinin ağaçta nasıl gösterildiği de şu şekilde anlatılıyor: "Evet, her baharda bütün ağaçları ve otların köklerini aynen ihya ve nebatî ve hayvanî üç yüz bin nevi haşrin ve neşrin nûmunelerini icad eden bir kudret, Muhammed (asm) ve Mûsa Aleyhimesseleâtü Vesselâmların herbirinin ümmetinin geçirdiği bin senelik zaman, karşı karşıya hayalen getirilip bakılsa, haşrin ve neşrin bin misalini ve bin delilini iki bin baharda gösterdiği görülecek." 3

Ağacın dışındaki ve içindeki sanat şu şekilde tasvir ediliyor: "Ve'z-Zâhir ismine mazhar olan o ağacın suret-i cismâniyesi ise, öyle tenasüplü ve san'atlı ve süslü bir hulle, bir libas ve ayrı ayrı nakışlar ve zîynetler ve yaldızlı nişanlarla tezyin edilmiş, güya yetmiş renkli bir hûri elbisesidir ki, hafiziyet içinde azamet-i kudret ve kemâl-i hikmet ve cemâl-i rahmeti gözlere gösterir." 4

Arz bir ağaca benzetiliyor: "Hem arz, senevî hayatı haysiyetiyle bir ağaç olduğu ve o dört isim içinde hafiziyeti ve onunla haşir kapısına bir anahtar yaptığı gibi; aynen öyle de, dehrî ve dünya hayatı cihetiyle yine meyveleri âhîret pazarına gönderilen bir muntazam ağaçtır. " 5

Herbir çekirdekte ağaçların tarihçe-i hayatlarının yazılması: "Herbir ağacın bütün tarihçe-i hayatını bütün çekirdeklerinde kaydeden ve herbir otun ve çiçeğin bütün vazife-i hayatiyesini bütün tohumlarında yazan" 6

Bediüzzaman Hazretleri kavak ağaçlarının zikrini şöyle anlatıyor: "Denizli hapsinden tahliyemizden sonra, meşhur Şehir Oteli'nin yüksek katında oturmuştum. Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları birer halka-i zikir tarzında gayet

lâtif, tatlı bir surette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları havanın dokunmasıyla cezbedârâne ve câzibekârâne hareketle raksları..." 7

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, ağaçların meyveleri, yaprakları ve çiçekleriyle zikri şu şekilde anlatılıyor: "Bütün eşcar ve nebatatın envâları, bil'icmâ, beraber; Lâ ilâhe illâ Hû diyorlar gibi lisan-ı hallerinden anladı. Çünkü bütün meyvedar ağaç ve nebatlar; mîzanlı ve fesahatli yapraklarının dilleriyle ve süslü cezaletli çiçeklerinin sözleriyle ve intizamlı ve belâgatli meyvelerinin kelimeleriyle beraber, müsebbihâne şahadet getirdiklerine ve Lâ ilâhe illâ Hû dediklerine delâlet ve şahadet eden üç büyük küllî hakikati gördü." 8

Tevhidin kolaylığı bir ağaç örneğiyle şöyle anlatılıyor: "Hem bir ağacın, sırr-ı vahdet cihetiyle, bir kökte, bir merkezde, bir kanunla mevâdd-ı hayatiyesi verildiğinden, binler meyve veren o ağaç, bir meyve kadar suhuletli olduğu bilmüşahede görünür. Eğer vahdetten kesrete gidilse, herbir meyveye lâzım mevâdd-ı hayatiye başka yerden verilse, herbir meyve bir ağaç kadar müşkilât peydâ eder." 9

Kâinatın büyük bir kitap olduğu ve ağacın dahi manzum bir kaside olduğu da şöyle anlatılır: "Evet, bu kitab-ı kebirin bir sayfası, zemin yüzüdür. O sayfada nebâtat, hayvânat taifeleri adedince kitaplar birbiri içinde, beraber, bir vakitte, yanlışsız, gayet mükemmel bir surette, bahar mevsiminde yazıldığı gözle görünüyor. Bu sayfanın bir satırı, bir bahçedir. O bahçede bulunan çiçekler, ağaçlar, nebatlar adedince manzum kasideler beraber, birbiri içinde, yanlışsız yazıldığını gözümüzle görüyoruz. O satırın bir kelimesi, çiçek açmış, meyve vermek üzere yaprağını vermiş bir ağaçtır. İşte bu kelime, muntazam, mevzun, süslü yaprak, çiçek ve meyveleri adedince, Hakem-i Zülcelâlin medh ü senâsına dair mânidar fıkralardır. Güya çiçek açmış her ağaç gibi, o ağaç dahi, Nakkaşının medîhelerini tegannî eden manzum bir kasidedir. 10

Haşri isbatta Üstad Bediüzzaman, bir ağaç örneğini şu şekilde veriyor: "Evet, en büyük bir ağacın ruh programını bir nokta gibi en küçük bir çekirdekte derc edip muhâfaza eden Zât-ı Hakîm-i Hafîz, vefât edenlerin ruhlarını nasıl muhâfaza eder, denilir mi?" 11

Ağaç ve çekirdekdeki karışıklığa rağmen sanatlı oluşları şu şekilde anlatılıyor: Hem, karışmayı ve bulaşmayı iktizâ eden kemâl-i ihtilât, bilâkis kemâl-i imtiyaz ve tefrik içinde görünüyor. İşte bütün yeraltına karışık atılan ve madde itibâriyle birbirine benzeyen tohumların sümbül vaktinde kemâl-i imtiyazları; ve ağaçlara giren muhtelif maddelerin yaprak, çiçek ve meyvelere, kemâl-i imtiyaz ile tefrikleri; ve mideye giren karışık gıdâların muhtelif âzâ ve hüceyrâta göre kemâl-i imtiyazla ayrılmalarına bak, kemâl-i hikmet içinde kemâl-i kudreti gör." 12

Ağaçların yapraklarını dökmesi de Allah'ı hatırlatan bir delil olarak şöyle zikredilir: "Evet, zeminde hiçbir tahavvül ve ağaç ve hayvanlarında her senede urbasını değiştirmek gibi hiçbir tebeddül -cüz' olsun, küllî olsun -yoktur ki, intizamıyla Senin vücuduna ve vahdetine işaret etmesin" 13

Üstad Bediüzzaman Hazretleri, ağaç ve bitkilerin yapraklarının zikirlerini şöyle anlatıyor:

"Ve umum eşcârın ve nebatatın cezbedârâne hareket-i zikriyede bulunan yapraklarından ve ziynetleriyle Sâniinin isimlerini tavsif ve tarif eden çiçeklerinden ve letâfet ve cilve-i merhametinden tebessüm eden meyvelerinden herbirisi." 14

Ağaç ve bitkilerin Cenab-ı Allah'ı zikretmeleri: "Hem ağaçlar ve nebatlar, umumen yaprak ve çiçek ve meyvelerinin kelimeleriyle Seni takdis ve tesbih ve tahmid ettikleri gibi, o kelimelerden herbirisi dahi ayrıca Seni takdis eder." 15

Said Nursî, ağaçlar birer makineye benzetip şöyle der: "Makine, meyvedar ağaçlara işarettir. Çünkü, yüzer tezgâhları, fabrikaları incecik dallarında taşıyor gibi, hayretnümâ yaprakları, çiçekleri, meyveleri dokuyor, süslendiriyor, pişiriyor, bizlere uzatıyor. Halbuki, çam ve katran gibi muhteşem ağaçlar, kuru bir taştan tezgâhını atmış, çalışıp duruyorlar." 16

Risale-i Nur'da ağaç ve meyveleri için şöyle bir benzetme yapılır: "Kalınca bir ip, meyvedar ağaca; binler ipler ise, dallarına; ipler başındaki elmas, nişan, ihsan, hediyeler ise, çiçeklerin aksâmına ve meyvelerin envâına işarettir." 17

Küçük bir çekirdekten koca çam ağacının yaratılışı: "Nasıl ki bir çam ağacının buğday tanesi kadar bir çekirdeği, koca çam ağacına bir mebde' oluyor; kudret-i İlâhî o acip ağacı o çekirdekten halk ediyor. Milyondan ancak bir hisse o çekirdekte bulunurken, o çekirdek kader kalemiyle yazılan mânevî bir fihriste olmuş. Yoksa, bir köy kadar fabrikalar lâzımdır ki, o acip ağaç, dal ve budaklarıyla teşkil edilsin." 18

Namazdaki secde durumunun ağaçların ibadetlerine benzemesi: "Meselâ secdede, rükûda, kıyamda olan melaikenin ibadetlerini, hem taş, ağaç ve hayvanların o ibadetlere benzeyen durumlarını andıran bir ibadettir." 19

Kanaat ve hırsla ilgili ağaçtan şöyle bir örnek veriliyor: "Ezcümle, rızka muhtaç ağaçların fitrî kanaatleri, onların rızkını onlara koşturduğu gibi, hayvânâtın hırsla meşakkat ve noksaniyet içinde rızka koşmaları, hırsın büyük zararını ve kanaatin azîm menfaatini gösterir." 20 "Zerre gibi küçük çam tohumu, dağ gibi koca bir çam ağacının yükünü omuzunda taşıyor." 21

Üstad Hazretleri, Van Kalesi'nde üzüntülü bir şekilde etrafa bakarken bir ağacın kendisine şunları ihtar ettiğini anlatmış: "Baktım ki, meyvedar ağaçların başlarındaki meyveleri tebessüm eder bir tarzda bana bakıyorlar, 'Bize de dikkat et; yalnız harabezâra bakıp durma' diyorlardı." 22

Ağaçların ve nebatatın yanlışsız ve noksansız yaratılışı: "Nebâtâtın yüz bin nevini ve ağaçların yüz bin sınıfını yanlışsız, noksansız, iltibassız, süslü, mizanlı, intizamlı, birbirinden ayrı fârikalı bir surette, gözümüz önünde, hususan her baharda, gayet çok, gayet kolay, gayet geniş bir dairede, gayet çoklukla halk eder, yapar bir kudretin azamet ve haşmeti içinde, beraberlik ve benzeyişlik ve birbiri içinde ve bir tarzda yapılmalarıyla vahdetini ve ehadiyetini bize gösterir." 23

Ağaçların bayramdaki gibi süsülenmeleri şöyle anlatılıyor: "Hem güya o Sultan-ı Ezelînin o ağaca verdiği murassâ hediye ve nişanları ve formları, hususî bayramı ve resm-i küşâdî olan baharda, padişahın nazarına arz etmek için, öyle müzeyyen, mevzun, muntazam, mânidar bir şekil almış ve öyle hikmetli bir şekil verilmiştir ki, herbir çiçeğinde, herbir meyvesinde, birbiri içinde çok vecihler ve delillerle Nakkaşının vücuduna ve esmâsına şahadet ederler." 24

Üstad Bediüzzaman Hazretleri, kâinatın yaratılışı ile bir çekirdekten bir ağacın yaratılış bağlantısını şu şekilde anlatıyor: "Halbuki bu kâinat öyle bir tarzda yaratılmış ki, bir çekirdeği halk etmek için, bir ağacı halk edebilir bir kudret lâzımdır." 25

Her bir çiçek ağacın ve meyvenin birer mühr-ü vahdeniyet olduğu şöyle beyan edilir: "Evet, herbir çiçek, herbir meyve, herbir ot, hattâ herbir hayvan, herbir ağaç, birer mühr-ü ehadiyet ve birer sikke-i samediyet olduklarını ve buldukları mekân ise, bir mektup suretini alması cihetiyle herbiri bir imza şeklini alır, o mekânın kâtibini gösteriyor." 26

Ağaçların çekirdek ve köklerinin ağaçlar gibi hayata mazhar oluşu: "Hem nasıl ki bu hazır bahardan evvel geçmiş güzün bıraktığı tohumlar ve kökler, bu bahar gittikten sonra gelecek baharlara bırakacağı çekirdekler, kökler, bu bahar gibi cilve-i hayatı taşıyorlar ve kavânin-i hayatiyeye tâbidirler. Aynen öyle de, şecere-i kâinatın bütün dal ve budaklarıyla herbirinin bir mazisi ve müstakbeli var." 27

Çam ağacının küçük tohumunda çam ağacının fihristesinin yazılışı: "Evet, bir nohut tanesinde bütün Kur'ân'ı yazar gibi, çamın gayet küçük bir tohumunda koca çam ağacının fihristesini ve mukadderâtını yazan kalem, elbette semâvâtı yıldızlarla yazan kalem olabilir." 28 Ağaçların her yıl urba değiştirmesinin Allah'ın birliğinin delil oluşu: "Evet, zeminde hiçbir tahavvül ve ağaç ve hayvanlarda her senede urbasını değiştirmek gibi hiçbir tebeddül-cüz'î olsun, küllî olsun-yoktur ki, intizâmıyla Senin vücuduna ve vahdetine işaret etmesin." 29

Dağ gibi bir koca ağacı tırnak gibi bir çekirdekte saklamak: "Hem bir Fâtır-ı Hakîm ki, dağ gibi koca bir ağacı, tırnak gibi bir çekirdekte saklar. Elbette, o Zât-ı Zülcelâlin kudret ve hikmetinden uzak değildir ki, küre-i arzın kalbindeki Cehennem-i Suğrâ çekirdeğinde Cehennem-i Kübrâyı saklasın." 30

Üstad Barla Çam Dağı'nda katran ağacı üstünde semanın yıldızlarını temasını şöyle anlatmış: "Bir gece, yüz tabakalık irtifada, bir katran ağacının başındaki yuvada, semânın yıldızlarla yaldızlanmış güzel yüzüne baktım." 31 Semadaki yıldızları bir gaybi ağaca benzetiyor: "Sair yıldızlar da o gaybî ağacın meyveleri olduğunu hayale telkin eder." 32

Üstad Hazretleri Dördüncü Mektupta insanlardan kaçtığını şöyle anlatıyor: "Ben şimdi Çam Dağı'nda, yüksek bir tepede, büyük bir çam ağacının tepesinde, bir menzilde bulunuyorum. İnsten tevahhuş ve vuhuşa ünsiyet ettim. İnsanlarla sohbet arzu ettiğim vakit, hayalen sizleri yanımda bulur, bir hasbihal ederim, sizinle müteselli olurum." 33

Cevat ÇAKIR

Dipnotlar:

1- B. Said Nursî, Asa-yı Musa, 25. 2- A.g.e, 28. 3- A.g.e, 30. 4- A.g.e, 33. 5- A.g.e, 34. 6- A.g.e, 52. 7- A.g.e, 64. 8- B. Said Nursî, Asa-yı Musa, 95. 9- A.g.e, 155. 10- A.g.e, 164. 11- A.g.e, 178. 12- A.g.e, 183. 13- A.g.e, 190. 14- B. Said Nursî, Asa-yı Musa, s. 194. 15-A.g.e, 195. 16- A.g.e, 227. 17- B. Said Nursî, Emirdağ Lâhikası, 311. 18- B. Said Nursî, İşaratü'l-İ'caz, 46. 19- Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, 149. 20- A.g.e, 242. 21- A.ge, 249. 22- A.g.e, 255. 23- A.g.e, 306. 24- A.g.e, 307. 25- Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, 314. 26- A.g.e, 329. 27- A.g.e, 331. 28-A.g.e, 353. 29- A.g.e, 357. 30- Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, 20. 31- A.g.e, 21. 32- A.g.e, 24. 33- A.g.e, 40.